

Sisällysluettelo

Kuvat, kuvat ja taulukot.....	7
Kirjoittajat.....	8
Rewan Kakilin valokuvat.....	12
Esipuhe.....	13
1. Johdanto.....	15
– <i>Eveliina Lyytinen</i>	
1.1. Teoksen tarkoitus.....	15
1.2. Turvapaikanhaku ja pakolaisuus: Suomi globaalissa kontekstissa.....	16
1.3. Pakolaistutkimuksen kansainvälinen ja suomalainen kehitys.....	22
Osa I: Poliittika, lainsäädäntö ja hallinta	
2. Kylmän sodan ajasta eurooppalaiseen päätöksentekoon: kansainvälistä suojelua hakevia ihmisiä koskeva politiikka ja lainsäädäntö 1973–2015.....	39
– <i>Matti Välimäki</i>	
2.1. Johdanto.....	39
2.2. Pakolaiskysymykset ennen 1970-lukua.....	41
2.3. Ulkopolitiikan marginaalikysymys (1973–1984).....	42
2.4. Länsieurooppalaisten mallien omaksuminen (1985–2004).....	45
2.5. EU:n raamit, puoluepolitisoituminen ja rajoittava politiikka (2005–2015).....	52
2.6. Johtopäätökset.....	55
3. Turvapaikanhakijoiden haavoittuvuuden huomioiminen Suomen ulkomaalaisoikeudessa ja -käytännöissä.....	65
– <i>Mikaela Heikkilä & Maija Mustaniemi-Laakso</i>	
3.1. Johdanto.....	65
3.2. Haavoittuvuus oikeudellisena käsitteenä.....	66
3.2.1. Turvapaikanhakijoiden haavoittuvuus eurooppalaisessa ihmisoikeusjuridiikassa.....	66
3.2.2. Suomen ulkomaalaislainsäädäntö ja keskeiset määräykset erityistarpeista.....	68
3.3. Haavoittuvuuden huomioiminen suomalaisissa turvapaikkakäytännöissä.....	69
3.3.1. Haavoittuvuuden tunnistaminen.....	69
3.3.2. Haasteita haavoittuvuuden huomioimisessa.....	70

Kannen kuva: Burhan, Somalia. Lähde: Rewan Kakil 2016

Burhan: *”Unelmoin siitä, että minusta tulee miljonääri, jotta voin auttaa kansaani. Somaliassa kun ei ole miljonäärejä. Jos olisi, ei olisi köyhyyttä. Toisia ei voi auttaa, jos on itse avun tarpeessa, joten on paras aloittaa itsestään.”*

Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2

Copyright © Siirtolaisuusinstituutti & tekijät



ISBN 978-952-7167-59-5 (nid.)

ISBN 978-952-7167-60-1 (pdf)

ISSN 2343-3493 (painettu)

ISSN 2343-3485 (verkkajulkaisu)

Painosalama Oy, Turku 2018

3.3.3. Haavoittuvuuden ymmärtämisestä.....	71
3.3.4. Haavoittuvuus v. muut intressit	72
3.4. Haavoittuvuuden tunnustaminen ja huomioiminen turvapaikkalainsäädännön rakenteellisena osana	75
3.4.1. Haavoittuvista ryhmistä ja haavoittuvista henkilöistä.....	75
3.4.2. Haavoittuvuuden holistinen huomioonottaminen.....	77
3.5. Johtopäätökset	81
4. Paperittomuuden tuotanto ja hallinta Suomessa vuosina 2015–2017	89
– <i>Talvikki Ahonen & Annastiina Kallius</i>	
4.1. Johdanto	89
4.2. Paperittomuus tutkimuksen kohteena	91
4.2.1. Paperittomuus, siirtolaisuus ja pakolaisuus.....	91
4.2.2. Humanitarismi ja uhriasetelmat	92
4.2.3. Rajojen moninkertaistuminen	94
4.3. Paperittomuuden tuotanto ja hallinta Suomessa 2015 vuoden jälkeen.....	95
4.3.1. Vuoden 2015 ”pakolaiskriisi” ja paperittomuuden tuotanto	96
4.3.2. Nimeämisen politiikka ja turvallistaminen	98
4.3.3. Paperittomuuden hallinta.....	99
4.4. Johtopäätökset	102

Osa II: Matkalla, turvapaikkaprosessissa ja vastaanottokeskuksessa

5. Viisitoista päivää: irakilaisten turvapaikanhakijoiden matka Euroopan halki ..	117
– <i>Saara Koikkalainen & Tapio Nykänen</i>	
5.1. Johdanto	117
5.2. Muuttoliikepäätöksenteko ja mielikuviin muuttaminen.....	120
5.3. Ennen matkaa.....	122
5.4. Yli meren ja mantereen	125
5.5. Perillä pohjoisessa paratiisissa.....	128
5.6. Johtopäätökset	130
6. Kokemus, kertominen ja tieto turvapaikkamenettelyssä	137
– <i>Eeva Puumala, Hanna-Leena Ristimäki & Riitta Ylikomi</i>	
6.1. Johdanto	137
6.2. Turvapaikkamenettely: oikeus, politiikka ja käytäntö	139
6.3. Tiedolliset ja toiminnalliset oikeudet ja velvollisuudet turvapaikkapuhutteluissa	141
6.4. Muistamisen ja muistitiedon välittämisen erityispiirteet.....	146
6.5. Suullisesta kirjatuksi kertomukseksi	151
6.6. Johtopäätökset	154
7. Poikkeusajan tilat: vastaanottokeskukset pohjoisessa Suomessa	161
– <i>Tapio Nykänen, Saara Koikkalainen, Tiina Seppälä, Enni Mikkonen & Minna Rainio</i>	

7.1. Johdanto	161
7.2. Poikkeusajallisuus teoriana	163
7.3. Aukkaana vastaanottokeskuksessa.....	165
7.4. Töissä vastaanottokeskuksessa.....	170
7.5. Vastaanottokeskuksen naapurissa	174
7.6. Johtopäätökset	177
8. Turvapaikanhakijoiden kertomuksia sosiaalisista verkostoista ja kuulumisen tunteista	183
– <i>Sari Pöyhönen, Lotta Kokkonen & Mirja Tarnanen</i>	
8.1. Johdanto	183
8.2. Sosiaalisten verkostojen merkitys kuulumisessa	186
8.3. Fatema ja Mohammad	188
8.4. Fyysisesti lähellä olevat vuorovaikutussuhteet ja sosiaaliset verkostot.....	189
8.5. Teknologiavälitteiset vuorovaikutussuhteet ja sosiaaliset verkostot.....	196
8.6. Johtopäätökset	199

Osa III: Pakolaisuuden representaatiot

9. Valistusta ja vuorovaikutusta: turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä	209
– <i>Sari Vanhanen</i>	
9.1. Johdanto	209
9.2. Yhteisölähtöinen poliisityö arjen turvallisuuden rakentajana.....	213
9.3. Kohtaamisia ja keskusteluja – laillisuuskasvatusta käytännössä	216
9.4. Ongelmatilanteita ja ristiriitoja	221
9.5. Johtopäätökset	224
10. Solidaarista yhdessä elämisen taitoa vai vieraanvaraisuutta: evankelisluterilaiset seurakunnat turvapaikkatyössä.....	231
– <i>Ulla Siirto & Hanna Niemi</i>	
10.1. Johdanto	231
10.2. Turvapaikanhakijat ja solidaarisuus seurakuntien toiminnassa	233
10.3. Solidaarinen yhdessä elämisen taito ja konfliktit.....	236
10.4. Yhdessä elämisen taito arjen keskellä	239
10.5. Yhdessä elämisen taito haastaa uudella tavalla	243
10.6. Yhdessä elämisen taitoa vahvistava kieli	246
10.7. Johtopäätökset	247
11. Turvapaikanhakijat ja suomalaisuus: kotouttamiskeskustelussa rakentuva kansallisuuden kuva	253
– <i>Meira Pappi</i>	
11.1. Johdanto	253

11.2. Lähikuvassa: "me suomalaiset"	257
11.3. "Maassa maan tavalla"	260
11.4. Suomalaisuuden suunta.....	265
11.5. Johtopäätökset.....	269

Osa IV: Arjen integraatio ja hyvinvointi

12. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden psyykinen sairastuminen ja psykiatriset hoitokokemukset Suomessa.....	279
– <i>Susanna Kallakorpi</i>	
12.1. Johdanto	279
12.2. Maahanmuuttajat, kulttuuri ja mielenterveys.....	283
12.3. Mielenterveyttä heikentävät tekijät.....	284
12.4. Maahanmuuttajapotilaiden ja heidän hoitajiensa näkemykset sairastumisen syistä ja sairauden ilmenemisestä.....	286
12.5. Potilaiden näkemykset hoidosta ja toipumista edistävästä tekijöistä.....	288
12.6. Hoitotyön kuormittavat tekijät	290
12.7. Johtopäätökset.....	292
13. Perhe ja perheenyhdistäminen pakolaisten elämässä: esimerkkinä kahden suomensomalialaisen miehen elämäkulut	301
– <i>Marja Tiilikainen & Outi Fingerroos</i>	
13.1. Johdanto	301
13.2. Perheenyhdistäminen pähkinänkuoressa	304
13.3. Somalialainen perhe: paikallisia ja ylijäisiä sosiaalisia siteitä.....	305
13.4. Warsamen perhe: "Meidän perheelle opiskelu on niin tärkeä asia"	307
13.5. Perheen merkitys voimavarana ja Suomeen kotoutumisessa.....	309
13.6. Hussein ja perhekäsitysten monimuotoisuus diasporassa	311
13.7. Johtopäätökset.....	313
14. Irakilaistaustaisten pakolaisten työelämään integraation ajallisuus	321
– <i>Elli Heikkilä & Eveliina Lyytinen</i>	
14.1. Johdanto.....	321
14.2. Aika ja työ kotoutumisen teorioissa	323
14.3. Irakista Suomen työmarkkinoille.....	327
14.3.1. Muuttovirta Irakista Suomeen	327
14.3.2. Pääasiallinen toiminta	329
14.3.3. Työlliset irakilaiset.....	331
14.3.4. Nuorten miesten kokemuksia kotoutumisprosessista	335
14.4. Johtopäätökset.....	340
15. Yhteenveto – pakolaistutkimusta ajassa ja tilassa	345
– <i>Eveliina Lyytinen</i>	

Kuvat, kuviot ja taulukot

Kuvat

1. Burhan, Somalia	Kansi
2. Rewan, Kurdistan (Irak)	36
3. Pilvet Kreikan yllä	114
4. Toni, Syyria	206
5. Aral, Kurdistan (Irak) ja Shevin, Kurdistan (Syyria)	276
6. Irakista Suomeen vuosittain muuttaneet 1990–2015	328
7. Irakin ja muiden vertailumaiden kansalaisten sekä ulkomaan ja Suomen kansalaisten ikärakenne vuonna 2015	329
8. Irakin ja vertailumaiden kansalaisten työttömyysaste ajanjaksona 2000–2015	331
9. Työlliset irakilastaustaiset ammattiryhmän ja sukupuolen mukaan sekä työlliset suomalaistaustaiset vuonna 2014	333
10. Irakilaistaustaisten ammatit (vähintään 50 työllistä) sukupuolen mukaan vuonna 2014	334

Kuviot

1. Pakolaiskiintiö 1986–2018	46
2. Turvapaikkahakemukset 1985–2018.....	47
3. Mohammadin läsnäolon paikat.....	190
4. Fateman läsnäolon paikat.....	191

Taulukot

1. Maahanmuuttajapotilaiden ja hoitajien näkemykset sairastumisen syistä.....	287
2. Irakin kansalaiset pääasiallisen toiminnan mukaan Suomessa vuonna 2015	330
3. Työlliset irakilais-, iranilais- ja suomalaistaustaiset ammattiryhmän mukaan vuonna 2014.....	333